

”Redegørelse til Inatsisartut i anledning af debatten om grænsehindringer den 20. april 2012”.

(Medlem af Naalakkersuisut for Uddannelse, Forskning og Nordisk samarbejde)

Redegørelse

Under henvisning til Inatsisartuts skrivelse af 15. februar til Naalakkersuisoq for Nordisk Samarbejde ”om gennemførelsen af en debat i hvert af de nordiske parlamenter om fjernelse af grænsehindringer mellem de nordiske lande” følger her Naalakkersuisuts redegørelse i sagen.

Grænsehindringer er et samlet begreb for lovgivning, der er forskellig i to lande på en sådan måde, at det vanskeliggør eller umuliggør samhandel, transport eller personers ophold og arbejde i et andet land.

Der er tilfælde, hvor en grænsehindring er et bevidst valg, som landet har taget. Lande kan f.eks. have forbud mod indførelse af levende dyr. Dette kan være begrundet i ønsket om at undgå sygdomme og dermed forurening af egne dyr og planter. I andre tilfælde kan grænsehindringer opstå, fordi man i den nationale lovgivningsproces ikke er opmærksom på, at en bestemt regel kan give problemer for importører eller arbejdskraft, der kommer fra et andet land. Der kan f.eks. være tale om forskellige skattesystemer, som gør det vanskeligt for arbejdskraft, der midlertidigt tager ophold i et andet land. Dobbeltbeskatningsaftaler kan medvirke til at mindske de problemer, som opstår som følge af landenes forskellige skattesystemer.

Debatten om grænsehindringer i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd førte for år tilbage med sig, at der blev nedsat en særlig gruppe af personer – kaldet ”Grænsehindringsforum”. Dette forum ledes af den tidligere finske samarbejdsminister Ole Norrback. Her tager man hvert år en række konkrete sager op, som man anmoder de pågældende lande om at løse.

Som det vil være Inatsisartut bekendt har Naalakkersuisut ikke medtaget spørgsmålet om grænsehindringer i den strategi og redegørelse, som blev forelagt på EM2011. Spørgsmålet blev heller ikke bragt op under debatten. Dette er ikke udtryk for, at der ikke kan eksistere sager for vores vedkommende, der kan komme ind under betegnelsen grænsehindringer. Det skyldes, at man ikke fra Nordisk Grænsehindringsforum har modtaget sager, som har berørt Grønland. Naalakkersuisut er således ikke pt. repræsenteret i Det nordiske Grænsehindringsforum.

Det går som en fast linje igennem Naalakkersuisuts politik, at vi skal ruste os til den globale konkurrence. Grønland har tilsluttet sig WTO, hvor man systematisk arbejder på at afvikle told og andre hindringer for den fri vareudveksling mellem verdens lande. Det sker på den måde, at man søger at skabe faste og forståelige regler for international handel, så man undgår grænsehindringer eller det, som WTO kalder protektionisme. På den anden side må vi også være opmærksomme på, at national lovgivning kan være nødvendig for at sikre, at arbejdsmarkedet i Grønland i første række sigter mod fuld beskæftigelse af landets egne borgere. Naalakkersuisut vil også fremover være meget opmærksom på, at vores nationale lovgivning sikrer, at disse forskellige hensyn varetages til gavn for udvikling i vort land.

I det følgende vil der blive givet en række eksempler på, hvorledes man gennem bilaterale og regionale aftaler forsøger at modvirke utilsigtede grænsehindre mellem Grønland og de andre nordiske lande.

Veterinærområdet.

Grønland har hjemtaget den del af veterinærområdet, der vedrører folkesundhed. Sanitær- og Phyto-sanitær (SPS) området ligger fortsat hos Fødevarestyrelsen. Reguleringen af SPS området er en af de hyppigste kilder til grænsehindre. Det gælder blandt andet ved ind- og udførsel af fødevarer, ved udførsel af trofæer, skind, uld og lignende samt ved ind- og udførsel af dyr.

I dag rejser flere gennem Island, når de skal til og fra Grønland, og kan i den sammenhæng blive ramt af de islandske veterinærregler. Det er derfor Naalakkersuisuts vision at arbejde for, at de restriktive veterinærregler i Island lempes ved en samarbejdsaftale mellem Grønland og Island.

Uddannelses og forskningsområdet.

Indenfor det nordiske samarbejde har der igennem mange år været arbejdet for et velfungerende, grænseløst uddannelses- og forsknings samarbejde. Dette er også en af hovedmålsætningerne i de nordiske uddannelses- og forskningsministres (MR-U) strategi for 2011-2013.

Øget tværgående samarbejde og mobilitet er blandt de områder, der arbejdes med. Landene er blandt andet blevet enige om nordiske uddannelsesfællesskaber indenfor både videregående uddannelse og ungdomsuddannelse (herunder både studieforberedende uddannelser og erhvervsrettede programmer).

Overenskomsten om adgang til videregående uddannelser forpligter de nordiske lande til at give uddannelsessøgende, som har fast bopæl i et andet nordisk land, adgang til deres offentlige videregående uddannelser på samme eller tilsvarende vilkår som landets egne ansøgere. Der er også her bestemmelser om merit og om informationsforpligtelse. Med hensyn til betaling er der i overenskomstens artikel 7 en bestemmelse om, at betaling fra Danmark, Finland, Norge og Sverige til studielandet for deres studerende i et andet nordisk land. Island er undtaget fra denne bestemmelse. Studerende til og fra de selvstyrende lande indgår ikke i beregningerne og kan således ikke opkræves betaling.

Den nordiske gymnasieoverenskomst giver adgang til de øvrige nordiske landes gymnasiale uddannelser på samme vilkår som landets egne statsborgere. Den fastsætter desuden et gratisprincip, som betyder, at landene afstår fra at kræve betaling hos hinanden for den undervisning m.m., som modtages af uddannelsessøgende fra andre nordiske lande. Overenskomsten indeholder desuden bestemmelser om anerkendelse af gennemført uddannelse, og man tilstræber en anerkendelse af praktik. Landene er herudover forpligtet til at informere om overenskomsten.

Der arbejdes desuden gennem rådgivningsgrupperne under Ministerråd for Uddannelse og Forskning med forskellige konkrete tiltag til at opfylde målsætningen om et velfungerende, grænseløst uddannelses- og forsknings samarbejde. Dette sker blandt andet ved at fokusere på

validering af realkompetencer, om anerkendelse af erhvervsuddannelser og om studiestøtte. Der henvises for uddybning herom til den redegørelse herfor, som fremgår af de nordiske samarbejdsministres redegørelse om grænsehindringer, der blev forelagt på Nordisk Råds session 2011. Det fremgår af redegørelsen, at der ikke er de store problemer på uddannelses- og forskningsområdet.

Nordisk Ministerråd for Uddannelse og Forskning har på sit møde den 2. november 2011 drøftet den nævnte redegørelse og arbejdet i Det nordiske Grænsehindringsforum. Nordisk Ministerråd for Uddannelse og Forskning besluttede at fastholde fokus på de overordnede linjer og politikker, og at arbejdet kan videreføres i ministerrådets rådgivnings- og arbejdsgrupper.

Naalakkersuisut er i øvrigt ikke bekendt med, at der indenfor uddannelses- og forskningsområdet opleves grænsehindringer i Norden.

Dobbeltbeskatningsaftaler.

Grønland har indgået dobbeltbeskatningsaftaler med Danmark, Færøerne, Island og Norge, og man arbejder på at udvide kredsen med Sverige og Finland.

Dobbeltbeskatningsaftaler er en aftale mellem 2 (eller flere) lande om, hvilket lands skatteregler der skal finde anvendelse, når en borger eller virksomhed, som er hjemmehørende i det ene land, har indkomst i det andet land.

Dobbeltbeskatningsaftaler sikrer i vidt omfang borgere og virksomheder mod, at den samme indkomst bliver beskattet fuldt ud i begge lande. Aftalerne skaber dermed en vis tryghed om de økonomiske forhold, når en borger arbejder i et andet land, eller en virksomhed udfører opgaver eller investeringer i et andet land.

På nuværende tidspunkt har Grønland dobbeltbeskatningsaftaler med de lande, hvor det har størst økonomisk interesse. Da svenske virksomheder i de senere år har vist interesse for at investere i Grønland, er Sverige kontaktet med henblik på en aftale.

Erhvervsområdet.

Erhvervsområdet indeholder som tidligere nævnt et eksempel på en ”grænsehindring”, der er etableret af hensyn til landets egen økonomiske udvikling. Det hedder således i § 1 i lov nr. 27 af 30. oktober 1992, at ”Denne landstingslov har til formål at sikre den grønlandske arbejdskraft forsterket til arbejde i Grønland”.

På en lang række andre områder er den lovgivning, der regulerer erhvervslivets forhold, en fælles lovgivning for hele Rigsfællesskabet, hvorfor der ikke kan opstå problemer i forholdet mellem f.eks. Danmark og Grønland.

Når det gælder ophavsretslovgivning, har man i mange år været opmærksom på spørgsmålet om grænsehindringer, og der er en nordisk juridisk gruppe, som arbejder på en standardisering af lovgivningen i forhold til de øvrige nordiske lande og EU lovgivning. Dette sker for at imødegå grænsehindringer. Man har undersøgt, om det vil være muligt med en fælles nordiske lovgivning, men det vil blive for kompliceret, hvorfor man koncentrerer sig

om aftaler, der skal forhindre problemer. Generelt kan man sige, at rettighedslovene er mere og mere i fokus på grund af den større internationale kommunikation og handel, specielt via nettet.

Socialområdet.

På det sociale område er en lang række forhold i relation til borgernes rettigheder i andre nordiske lande reguleret i indgåede nordiske konventioner.

Nordisk Konvention om Social Bistand og Sociale Tjenester regulerer blandt andet social hjælp til nordiske borgere, når de opholder sig i et andet nordisk land.

Nordisk Konvention om Social Sikring regulerer pensionsydelse, familieydelse, sundhedsydelse og arbejdsmarkedsløshedsydelse, når man flytter mellem de nordiske lande.

På det seneste er nogle af disse forhold reguleret i en EU forordning. Man kan således sige, at borgernes rettigheder og pligter, som oprindeligt var udviklet mellem de nordiske lande, nu er udvidet til hele EU.

Sundhedsområdet.

På sundhedsområdet er borgernes rettigheder i forhold til ydelse i andre nordiske lande reguleret i indgåede nordiske konventioner

Grønland er omfattet af overenskomst om fælles nordisk arbejdsmarked for visse personalegrupper indenfor sundhedsvæsenet. Det betyder, at sygeplejersker fra de nordiske lande umiddelbart kan opnå grønlandsk autorisation og få arbejde i Grønland. Læger og andet autoriseret sundhedspersonale kan tilsvarende opnå dansk autorisation i den danske Sundhedsstyrelse og kan dermed arbejde i Grønland.

Udenrigshandel.

Til trods for de gode samarbejdsrelationer imellem de vestnordiske lande er der stadig en række hindringer for handelen mellem landene.

På det logistiske niveau er spørgsmålet om, hvordan man får transporteret varer i store mængder. Der vil således tilgå Inatsisartut en særlig redegørelse for forsyningssituationen på østkysten på foranledning af rekommandation nr. 6/2010 fra Vestnordisk Råd.

Herudover er der på lovgivningsniveauet også en række hindringer, man skelner mellem told og tekniske handelsbarrierer. Grønland har kun meget få indførselsafgifter, og de fleste af disse kan uden videre ændres til en punktafgift, da der ikke findes en grønlandsk produktion af det pågældende. På ganske få punkter er der indførselsafgifter som beskytter den grønlandske produktion, primært produktionen af lammekød. Dette skal dog ses i lyset af, at det grønlandske marked er et af de mest åbne i hele verden.

Angående tekniske handelsbarrierer har Grønland på flere områder indført beskyttende foranstaltninger. For at beskytte miljøet har man bl.a. indført en returpant-flaskeordning, som kræver, at øl og sodavand sælges i bestemte flasker, som er omfattet af returpant.

Der stilles krav om bopæl i Grønland til erhvervsdrivende i Grønland for at beskytte det grønlandske arbejdsmarked etc. Udenrigsdirektoratet har til opgave at koordinere Selvstyrets indsats for at undgå unødvendige tekniske handelsbarrierer.

På det internationale niveau kan der samarbejdes yderligere for at undgå grænsehindringer. Samhandelsaftalen mellem Grønland og Island fra 1985 (Bek. nr. 81 af 23. september 1985) indeholder ikke animalske produkter. Tilbage i 2006 traf Grønlands Landsting beslutning om ikke at deltage i Hoyvik-aftalen, som man anså for at være alt for vidtrækkende. I stedet ville man undersøge alternative muligheder. Denne ambition er senest blevet bekræftet af Naalakkersuisut i forbindelse med spørgsmålet om indførsel af grønlandsk proviant til eget forbrug i Island. Det sidstnævnte omhandler i høj grad de grænsehindringer, der opstår i forbindelse med forskellige veterinærregler.

Udover handel med animalske produkter er det væsentligt at få afdækket muligheder og forhindringer for handel med services. Et område som er blevet mere relevant de seneste år med den forhøjede efterforskningsaktivitet. Her er det dog vigtigt, at øget samarbejde tager højde for målsætningen om skabelse af hjemlige arbejdspladser.

Der er altså interesse for, at man undersøger mulighederne for øget samhandel, og det er Naalakkersuisuts intention at bidrage til dette.

Afslutning.

Naalakkersuisut ser frem til en god diskussion i Inatsisartut om denne sag. Diskussionen kan forhåbentlig give nogle synspunkter, som kan være vejledende for, hvorledes dette område ønskes prioriteret fremover.